

**Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення практичних занять та організації самостійної
роботи з навчальної дисципліни
«УКРАЇНСЬКІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТУДІЇ В ГРОМАДЯНСЬКІЙ ОСВІТІ»
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності С2 «Політологія»
ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії»

Розробник: кандидат політичних наук,
доцент, доцент кафедри політичних
наук і права Проноза І. І.

Одеса – 2025

УДК 321.01:37.013.42

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 2 від 15.09.2025 року)*

Рецензенти:

Кокорев О. В. – доктор політичних наук, завідувач кафедри міжнародних відносин, суспільних комунікацій та ІТ-права Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку.

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Проноза І. І. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Українські та європейські студії в громадянській освіті» [для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С2 «Політологія» ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії»]. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 69 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Українські та європейські студії в громадянській освіті» містять навчально-тематичний план практичних занять, завдання до практичних занять, питання для обговорювання, закріплення й перевірки знань здобувачів, питання та завдання для самостійного опрацювання певної частини курсу, творчо-аналітичні завдання, приблизну тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань та методичні рекомендації щодо їх виконання, тестові завдання, питання до екзамену, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю з поясненнями, список рекомендованої літератури

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	12
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ	19
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ	53
ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ	58
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ	60
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	68

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації укладені відповідно до ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії» спеціальності С2 «Політологія».

У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітньо-наукового процесу в закладі вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Українські та європейські студії в громадянській освіті» є обов'язковою дисципліною для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії» спеціальності С2 «Політологія» є важливою складовою системи соціально-політичних наук, що досліджує специфіку українського суспільства, політики та культури. Вивчення цієї дисципліни надає студентам необхідні знання про історичні, соціально-культурні та політичні аспекти розвитку України, а також їхній вплив на сучасні процеси в суспільстві.

Завдяки цій дисципліні студенти формують глибоке розуміння української нації, ідентичності, цінностей та громадянських прав, що є критично важливими для активної участі в громадянському суспільстві. Вивчення українських та європейських студій в громадянській розвиває у здобувачів аналітичні та критичні навички, необхідні для усвідомленого сприйняття політичних і соціальних явищ в Україні та за її межами. Ця дисципліна готує майбутніх фахівців до професійної діяльності в умовах сучасних викликів, заохочуючи їх до активної участі в громадському житті та формування демократичного суспільства.

Мета навчальної дисципліни: надання здобувачам комплексних знань з українських та європейських студій у контексті громадянської освіти, розкриття закономірностей політичного, історичного, соціокультурного розвитку України та Європи, українських студій, формування національної свідомості, громадянської позиції та демократичної політичної культури, розвиток критичного мислення, медіаграмотності й здатності протидіяти інформаційним війнам, поширення достовірних знань про Україну на національному та міжнародному рівнях, засвоєння європейських цінностей, практик соціальних інновацій та культурної дипломатії як складових сучасної громадянської освіти.

Реалізація мети забезпечує досягнення результатів навчання за програмою дисципліни завдяки відповідному навчальному змісту.

Дозвіл на використання ШІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ШІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Мета: ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікуванні програмні результати навчання:

ПРН 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.

ПРН 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ПРН 07. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

ПРН 09. Здійснювати активну участь в громадських ініціативах, розуміти та ефективно реалізовувати свої права й обов'язки як члена громадянського суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав та свобод людини і громадянина в Україні як фундаментальних засад громадянської освіти.

ПРН 10. Популяризувати, поширювати достовірні, актуальні знання про Україну для набуття суб'єктності в міжнародному публічному (політико-правовому) полі.

ПРН 13. Упроваджувати громадянську освіту з урахуванням її особливостей і форм; вміти визначати потреби, обґрунтовано добирати та застосовувати відповідні методи, форми та технології громадянської освіти для різних категорій осіб.

Очікувані результати навчання: У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- сутність українських студій в контексті громадянської освіти та їхнє місце в системі політичної науки;
- предмет, завдання, методи українських та європейських студій у контексті громадянської освіти;
- основні концепції громадянської освіти в Україні, їхнє нормативно-правове забезпечення та стратегічні документи;

- історію становлення українських студій та європейських студій у світі й Україні, їхній внесок у формування громадянської ідентичності;
- інституційні та державні політики розвитку українських студій, у тому числі глобальну коаліцію українських студій;
- теоретичні підходи до нації, національної ідентичності та політичної свідомості;
- зміст та компоненти політичної культури, політичної соціалізації й демократії в Україні;
- сутність та інструменти інформаційних воєн, політичних комунікацій і брендингу держави;
- засади медіаграмотності й медіагігієни як складових критичного мислення та громадянських компетентностей;
- основи гендерної рівності та гендерного мейнстримінгу у громадянській освіті;
- концепцію соціальної згуртованості, практики залучення молоді та розвитку громад;
- європейські цінності й права людини як фундамент демократичної освіти;
- досвід соціальних інновацій, соціального підприємництва та третьої місії університетів у країнах ЄС;

теоретичні засади культурної дипломатії та Soft power, приклади їхньої реалізації в Європі й Україні.

уміти:

- пояснювати та інтерпретувати ключові поняття українських і європейських студій, застосовувати їх у дослідженнях;
- аналізувати державну політику у сфері громадянської освіти та національної ідентичності;
- критично оцінювати концепції нації, національної ідентичності та політичної свідомості в українському контексті;

- досліджувати політичну культуру, процеси політичної соціалізації та розвиток демократії в Україні;
- ідентифікувати загрози інформаційних воєн, розрізняти інструменти пропаганди й політичної комунікації, формувати стратегії інформаційної безпеки;
- застосовувати знання з медіаграмотності та критичного мислення у практичних завданнях;
- інтегрувати гендерний підхід у громадянську освіту, оцінювати ефективність освітніх програм із гендерної рівності;
- розробляти проєкти для підвищення соціальної згуртованості, залучення молоді та розвитку громад;
- проводити порівняльний аналіз моделей громадянської освіти в країнах ЄС та Україні;
- адаптувати європейські практики соціальних інновацій та підприємництва до українських реалій;
- брати участь у реалізації університетських і громадських ініціатив, спрямованих на інклюзію та сталий розвиток;
- аналізувати приклади культурної дипломатії та Soft power, формувати рекомендації щодо міжнародного позиціонування України.

Здобувачі, які використовують ШІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ШІ у роботі;
- пояснити як саме ШІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків);
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ШІ і в яких аспектах вносено власні корективи.

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання

або змісту навчальних тем дисципліни «Українські та європейські студії в громадянській освіті».

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати **такі компетентності:**

Загальні компетентності

- ЗК01. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

Спеціальні компетентності:

- СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

- СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.

- СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

- СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

- СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативну та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.

- СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
- СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному рівні.
- СК09. Здатність до активної участі у громадських ініціативах з розумінням та ефективним практичним застосуванням принципів громадянського суспільства, його сталого розвитку, усвідомлювати цінності демократії, права та свободи людини і громадянина.
- СК10. Здатність аналізувати особливості розвитку громадянського суспільства, ефективно взаємодіяти з неурядовими організаціями та групами інтересу, виявляти основні потреби та проблеми у цій сфері для визначення перспектив розбудови громадянського суспільства через впровадження громадянської освіти а також популяризувати та поширювати достовірні, актуальні знання про Україну.
- СК12. Здатність планувати та реалізовувати освітню діяльність у галузі громадянської освіти, застосовуючи інноваційні підходи з урахуванням індивідуальних особливостей учасників, специфіки неформальної та інформальної освіти, мотивуючи до активної громадянської участі.

Міждисциплінарні зв'язки: «Громадянське суспільство та громадські ініціативи», «Інноваційні підходи до організації громадянської освіти у неформальній та інформальній освіті», «Проблеми ідентичності в умовах глобалізації», Європейські студії: європейське суспільство, політики, євроінтеграція».

**ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ
ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ:**

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси;
- у випадках, коли здобувач освіти бездумно використовує контент ІІІ, не докладаючи зусиль для його аналізу, викладач не зараховує (оцінка 0) роботу, з дозволом повторного виконання завдання.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Теми практичних занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин
		денна форма навчання
1	<i>Дискусія</i> «Українські (українознавчі, політичні) студії: проблемні питання, основні поняття, визначення, значення, зміст, функції». «Роль українських та європейських студій у формуванні громадянської свідомості»	4
2	<i>Семінар</i> «Глобальна коаліція українських студій: роль держави, міжнародні практики та досвід Олени Зеленської».	2
3	<i>Круглий стіл</i> «Формування української національної ідентичності та вплив історичних факторів».	2
3	<i>Семінар-практикум</i> «Механізми політичної соціалізації: освіта, медіа та громадські практики».	2
4	<i>Пленарна дискусія</i> «Взаємозв'язок політичної культури та громадянської активності в умовах демократичних трансформацій».	2
5	<i>Семінар-практикум</i> «Інформаційні війни та політичні комунікації: аналіз сучасних кейсів України».	2
6	<i>Круглий стіл</i> «Створення позитивного міжнародного іміджу України через брендінг та медіаграмотність».	2
7	<i>Семінар</i> «Інтеграція гендерних підходів у громадянську освіту: виклики та практичні рішення».	2
8	<i>Дискусія</i> «Розвиток соціальної згуртованості та залучення молоді до громадських ініціатив».	2
9	<i>Пленарна дискусія</i> «Європейські цінності та права людини: адаптація для українського громадянського суспільства».	2
10	<i>Семінар-практикум</i> «Соціальні інновації та підприємництво: практичні інструменти розвитку громад»	2
11	<i>Круглий стіл</i> «Третя місія університету: соціальна відповідальність та партнерство з громадами»	2
12	<i>Семінар</i> «Культурна дипломатія як інструмент формування позитивного міжнародного іміджу та поширення достовірних знань про Україну»	2
12	<i>Круглий стіл</i> ««Soft power як інструмент міжнародного впливу та підвищення підтримки України»»	2
	Усього:	30

Усі форми проведення практичних занять передбачають дискусію зі сформульованих питань, з'ясування виділених термінів і понять, обговорення доповідей, рефератів і виконаних практичних завдань. Головними вимогами є формування власного погляду на певні науково-методологічні підходи, сучасні принципи й прикладні методи дослідження, оцінка їх евристичної значимості й придатності для з'ясування складних політико-трансформаційних процесів в світі та Україні.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувачів є однією з головних форм освітнього процесу. Глибоке розуміння питань багато в чому залежить саме від самостійної роботи. Самостійна робота здобувачів спрямована на те, щоб здобувач був не лише пасивним споживачем знань, але й активним їх творцем, котрий вміє сформулювати проблему, аналізувати шляхи її розв'язання, що передбачає орієнтацію на активні методи оволодіння знаннями, розвиток творчих здібностей, розвиток вмінь творчого застосування вже набутих знань. Тож, мета організації самостійної роботи здобувачів полягає у інтенсифікації вивчення матеріалу, стимулюванні здобувачів до опрацювання додаткових матеріалів з різних джерел, розвитку пізнавальних здібностей, творчої активності.

Самостійна робота здобувачів передбачає:

1. Опрацювання лекційного матеріалу.
2. Самостійне опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі.
3. Роботу з науковою літературою та першоджерелами, підручниками та періодичною літературою.
4. Виконання теоретичних та творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни.

5. Позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих та актуальних питань на науково-практичних конференціях, науково-практичних семінарах, круглих столах.

6. Підготовка до модульного контролю та екзамену;

7. Консультації викладачів

Консультативна допомога здобувачу надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій (Середа 13.00-15.00);
- листування за допомогою електронної пошти (Pronoza.II@pdpu.edu.ua);
- відеозустріч, аудіоспілкування або чат консультації, за домовленістю ініціативи здобувача (-ів) вищої освіти, індивідуальні – Viber Telegram (@in_pr14), групові – ZOOM, Teams 365 в робочі дні.

Кожен із зазначених компонентів вимагає від здобувачів активної та цілеспрямованої самостійної роботи. Важливо, щоб студенти під час навчання дотримувалися принципів ефективного вивчення та організації свого часу. Викладач на початку курсу проводить вступну сесію, щоб ознайомити студентів з вимогами і очікуваннями, зокрема тих, хто навчається за індивідуальним графіком.

Самостійна робота є невід’ємною частиною навчального процесу і забезпечує глибше оволодіння матеріалом поза аудиторними заняттями. Час, виділений на самостійну роботу, регулюється навчальним планом.

Завдання для самостійної роботи спрямовані на уникнення поверхневого засвоєння матеріалу і механічного запам’ятовування фактів. Щоб отримати позитивну оцінку, студент має не лише демонструвати знання, але й уміти вирішувати конкретні наукові завдання, аналізувати та структурувати інформацію, шукати нестандартні підходи на основі самостійно здобутих даних, формулювати і обстоювати власні думки. Це, передусім, включає самостійне вивчення навчальних, наукових і довідкових матеріалів. Рекомендується вести записи, які можуть бути як у традиційному, так і в електронному форматі або у

вигляді презентацій. Такий підхід сприяє глибшому засвоєнню матеріалу і дозволяє зберігати інформацію у зручному для подальшого використання вигляді. Рівень виконання самостійних завдань враховується при підрахунку підсумкових оцінок за змістовими модулями дисципліни.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ

№ тем и	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
		Денна	
1	<i>Українські та європейські студії як дисципліна з громадянської освіти: предмет, методи, значення.</i> Значення українських та європейських студій для формування громадянської ідентичності. Інтеграція українських та європейських студій у громадянську освіту. Перспективи розвитку європейських студій. Історія розвитку європейських студій в Україні, програми та проекти, Програма Жана Моне.	6	Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних завдань, екзамен
2	<i>Державна політика розвитку українських студій. Глобальна коаліція українських студій (ініціатива Олени Зеленської: розвиток та поширення знань про Україну).</i> Вплив українських студій на підвищення компетентностей у сфері громадянської освіти. Перспективи розвитку: масштабування програм, інтеграція у міжнародний простір. Партнерства з університетами та дослідницькими центрами. Методи поширення знань серед різних аудиторій.	8	
3	<i>Нація. національна ідентичність. та політична свідомість.</i> Роль освіти і громадянських практик у відтворенні національної ідентичності Сучасні трансформації політичної свідомості (війна, євроінтеграція).	8	

	Значення національної ідентичності для стабільності держави. Взаємозв'язок національної ідентичності та громадянської активності.	
4	<i>Політична культура та демократія в українському суспільстві як компоненти громадянської освіти.</i> Виклики для розвитку політичної культури в умовах глобалізації та ІТ. Рекомендації щодо зміцнення політичної культури через освітні програми. Взаємозв'язок демократії та громадянської освіти. Вплив освіти на розвиток громадянської активності.	6
5	<i>Інформаційні війни та політичні комунікації у формуванні образу України.</i> Перспективи розвитку політичних комунікацій в Україні. Взаємозв'язок інформаційної війни з політичною культурою. Стратегії захисту від дезінформації та кібератак.	8
6	<i>Україна як бренд: стратегія поширення достовірних знань про країну. Медіаграмотність і медіагігієна як складові критичного мислення для формування об'єктивного образу України.</i> Досвід ЄС у розвитку медіаграмотності. Формування відповідального ставлення до інформації у молоді. Інтеграція медіаграмотності у громадянську освіту. Перспективи розвитку бренду України.	8
7	<i>Гендерний вимір у громадянській освіті.</i> Перспективи розвитку гендерної освіти в Україні. Підвищення рівня громадянської свідомості через гендерну освіту. Міжнародний досвід та нові практики.	6
8	<i>Соціальна згуртованість в Україні: залучення</i>	8

	<i>молоді та розвиток громад.</i> Використання міжнародного досвіду у зміцненні соціальної згуртованості. Практичні кейси інтеграції молоді у локальні проекти. Розвиток соціальних інновацій в умовах кризи.	
9	<i>Європейські цінності (права людини, демократія, верховенство права) як основа громадянської освіти. Європейське громадянство.</i> Порівняльний аналіз національних моделей громадянської освіти. Вплив європейських цінностей на громадянську освіту в Україні. Можливості участі у програмах обміну та міжнародних ініціативах. Формування громадянської компетентності.	8
10	<i>Європейські практики соціальних інновацій та соціального підприємництва.</i> Етичні та правові аспекти соціального підприємництва; адаптація практик в Україні. Порівняльний аналіз національних практик соціального підприємництва в країнах ЄС. Використання програм IFRC, Erasmus+, локальних NGO та стартап-ініціатив в Україні. Вплив соціальних інновацій на формування громадянської компетентності.	8
11	<i>Третя місія університетів та соціальна відповідальність: інклюзія, сталий розвиток та партнерство з громадами.</i> Значення третьої місії для розвитку громадянської компетентності студентів. Партнерство університетів та локальних громад. Перспективи адаптації європейських практик у кризових умовах України.	8
12	<i>Культурна дипломатія та Soft-power у міжнародних відносинах: досвід та перспективи для України.</i> Перспективи розвитку Soft power та культурної	8

	дипломатії для України. Рекомендації щодо подальшого розвитку міжнародного впливу України через освіту та культуру. Зв'язок Soft power з формуванням критичного мислення та активної громадянської позиції. Інтеграція досвіду європейських країн у національні стратегії.	
	Разом:	90

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Змістовий модуль I. Вступ до українських та європейських студій.

Тема 1. Українські та європейські студії як дисципліна з громадянської освіти: предмет, методи, значення.

Практичне заняття 1. Дискусія «Українські (українознавчі, політичні) студії: проблемні питання, основні поняття, визначення, значення, зміст, функції». «Роль українських та європейських студій у формуванні громадянської свідомості» (4 год.)

Питання до обговорення:

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Які ключові поняття в українських та європейських студіях?
2. Чим відрізняються українські й європейські студії?
3. Які методи найбільш ефективні для досліджень у цій галузі?
4. Як студії впливають на громадянську освіту?
5. Які основні проблеми галузі в умовах війни?
6. Яка роль міждисциплінарності у цих студіях?
7. Які очікувані результати інтеграції у більші освітні програми?
8. Які основні визначення поняття «українські студії» у контексті громадянської освіти?
9. Яким чином громадянська освіта може сприяти розвитку українських студій?
10. Які сучасні підходи до українських студій використовуються в інших країнах?
11. Як технології змінюють спосіб викладання українських та європейських студій?

Питання до роздумів:

1. Які виклики стоять перед громадянською освітою в Україні на сучасному етапі?

2. Як українські студії можуть сприяти розвитку критичного мислення у студентів?

3. Яким чином національні традиції можуть бути інтегровані в сучасні освітні програми?

4. Яка роль медіа у формуванні громадянської свідомості в Україні?

5. Як можливо покращити взаємодію між громадянським суспільством і державними інституціями для підтримки українських студій?

6. Яку роль грають закордонні українські громади у формуванні іміджу України та підтримці українських студій?

7. Які нові підходи в громадянській освіті можуть бути запроваджені для покращення обізнаності про українську культуру та історію?

8. Як технології (онлайн-освіта, соціальні мережі) змінюють способи викладання та сприйняття українських студій?

Практичне завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

2. Робота в групі:

- обговорювання питань теми;
- обмін думками, ідеями, пропозиціями.

3. Складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте: Основні проблеми та виклики, з якими стикаються українські студії в контексті громадянської освіти. Проаналізуйте їхній вплив на формування національної ідентичності та свідомості. Результати доповісти на практичному занятті.

Методика проведення дискусії:

Робота в групі.

— дискусія проводиться на визначену тему, що заздалегідь оголошується учасникам;

— учасники мають підготуватися, вивчаючи матеріали та аргументи, що стосуються теми обговорення;

- всі відкрито висловлюють свої думки, наводячи приклади, пояснення та особисті спостереження;
- питання допускає різні точки зору, суперечливі висловлювання та аргументовані заперечення;
- учасники мають право висловлювати свої думки в обумовленому порядку, забезпечуючи рівні можливості для всіх;
- важливо, щоб кожен учасник активно слухав інших і поважав їхні думки, навіть якщо вони відрізняються;
- на етапі підбиття підсумків учасники формулюють ключові ідеї, висловлені під час дискусії, і намагаються знайти компромісні рішення або спільні точки зору;
- фінальний документ обговорення (зведення основних ідей і висновків) оформлюється і поширюється серед учасників після завершення дискусії.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорення питань теми.
2. Підготувати презентації-доповіді, розглянувши значення українських студій для розвитку громадянської освіти.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми. Практичні завдання.

Завдання 1. Складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте: Основні проблеми та виклики, з якими стикаються українські студії в контексті громадянської освіти. Проаналізуйте їхній вплив на формування національної ідентичності та свідомості. Результати доповіді на практичному занятті.

Проблема/Виклик	Опис	Вплив на формування національної ідентичності	Можливі рішення
Проблема 1	Опис проблеми 1	Вплив на ідентичність	Можливі рішення 1
Проблема 2	Опис проблеми 2	Вплив на ідентичність	Можливі рішення 2

Проблема/Виклик	Опис	Вплив на формування національної ідентичності	Можливі рішення
Проблема 3	Опис проблеми 3	Вплив на ідентичність	Можливі рішення 3
Проблема 4	Опис проблеми 4	Вплив на ідентичність	Можливі рішення 4
Проблема 5	Опис проблеми 5	Вплив на ідентичність	Можливі рішення 5

Інструкції для заповнення таблиці:

1. *Проблема/Виклик:* Запишіть конкретні проблеми або виклики, з якими стикаються українські студії в контексті громадянської освіти.
2. *Опис:* Вкажіть короткий опис кожної проблеми або виклику.
3. *Вплив на формування національної ідентичності:* Проаналізуйте, як ця проблема або виклик впливають на формування національної ідентичності.
4. *Можливі рішення:* Запропонуйте можливі рішення або стратегії для подолання кожної проблеми.

Завдання 2. Підготуйте короткий аналіз (до 1000 слів) про те, як українські та європейські студії можуть бути використані для вирішення конкретних соціальних чи політичних проблем (наприклад, інтеграція молоді в громадське життя, активізація громадянського суспільства тощо). У своєму аналізі врахуйте:

- Які методи дослідження були б найефективнішими в даному випадку?
- Які громадські та політичні актори є найбільш релевантними для цього процесу?

Практичне заняття № 2. Семінар «Глобальна коаліція українських студій: роль держави, міжнародні практики та досвід Олени Зеленської». (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Що таке «українські студії» у глобальному контексті і чим вони відрізняються від інших регіональних студій?

2. Яку роль може відігравати держава у підтримці та розвитку українських студій за кордоном?

3. Які головні завдання ставить перед собою Глобальна коаліція українських студій?

4. Яким чином ініціатива Олени Зеленської сприяє поширенню знань про Україну у світі?

5. Які приклади успішного міжнародного співробітництва у сфері українських студій можна навести?

6. Як українські студії допомагають у формуванні позитивного міжнародного іміджу України?

7. Які виклики виникають у процесі інституціоналізації українських студій у закордонних університетах?

8. Як розвиток українських студій впливає на підтримку України в умовах війни та глобальних криз?

9. Яким чином українські студії можуть стати інструментом культурної дипломатії?

10. Чи є різниця між академічним та публічним рівнями поширення знань про Україну, і як вони взаємодіють?

Методика проведення семінару

- Семінар проводиться у формі активного обговорення визначених тем, що сприяє глибшому аналізу та розумінню предмету.

- Кожен учасник має можливість підготуватися до семінару, ознайомившись із рекомендованою літературою та матеріалами, що дозволяє формулювати власні думки та позиції.

- Учасники можуть обирати представників для коротких виступів, які підсумовують основні ідеї та результати обговорень. Доповіді мають бути лаконічними (не більше 5-7 хвилин) та містити ключові аспекти теми.

- Обговорення в рамках семінару повинно бути конструктивним, з акцентом на аналізі та порівнянні різних точок зору, а не лише на звітах чи критичних коментарях.

- Обговорюване питання допускає різні думки та тлумачення, заохочуючи учасників до активного висловлення своїх позицій та заперечень.
- В результаті обговорення має бути виявлено різноманіття точок зору всіх учасників на дане питання, що сприятиме формуванню колективного розуміння теми.
- Учасники мають рівні права на висловлення своїх думок, дотримуючись установленого порядку, щоб кожен міг бути почутий.
- У кінці семінару проводиться підсумкове обговорення, де формулюються основні висновки та рекомендації. Можливі доповнення та зміни в підсумковий документ, який відображає результати семінару.

Завдання для самостійної роботи:

I. Питання для самостійного опрацювання:

Вплив українських студій на підвищення компетентностей у сфері громадянської освіти.

Перспективи розвитку: масштабування програм, інтеграція у міжнародний простір.

Партнерства з університетами та дослідницькими центрами.

Методи поширення знань серед різних аудиторій.

Теоретичні завдання до питання:

1. Визначте та охарактеризуйте основні концепції українських студій, їх функції та застосування.
2. Які основні етапи дослідження українських студій у контексті громадянської освіти?
3. Охарактеризуйте вплив сучасних соціально-політичних умов на українські студії.
4. Які соціально-культурні чинники впливають на формування українських студій?
5. Визначте основні етичні принципи, які мають дотримуватися при викладанні українських студій.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми. Практичні завдання.

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте основні концепції українських студій. Включіть їх переваги та недоліки. Результати доповіді на практичному занятті.

Таблиця : Основні концепції українських студій

Концепція	Визначення	Значення в громадянській освіті	Переваги	Недоліки

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте взаємозв'язок українських студій з сучасними соціально-політичними викликами. Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття № 3. Круглий стіл «Формування української національної ідентичності та вплив історичних факторів» (2 год.).

Питання до обговорення (теми презентацій-довідей за вибором):

1. У чому полягає сутність поняття «нація» в українському та європейському контексті?
2. Як історичні фактори впливали на процес становлення української нації?
3. Які основні етапи формування української національної ідентичності можна виділити?
4. Як політична свідомість українців змінювалася під впливом історичних подій (колоніалізм, війни, незалежність)?
5. Які чинники сьогодні найбільше впливають на формування політичної свідомості в Україні?
6. Чим відрізняється національна ідентичність від політичної свідомості та як вони взаємодіють?
7. Як війна Росії проти України трансформує уявлення про націю та зміцнює національну свідомість?

Яку роль відіграє громадянська освіта у поєднанні понять «нація», «ідентичність» та «політична свідомість»?

Практичне завдання:

Завдання

Завдання 1. Вивчення літератури та ресурсів Інтернету:

Підготувати короткі нотатки про історичні фактори, які формували українську національну ідентичність і політичну свідомість.

Виділити ключові події та процеси, що мали визначальний вплив на становлення нації.

Завдання 2. Робота в малих групах:

Кожна група обирає один історичний період (Київська Русь, козацька доба, XX ст., сучасність) та аналізує його вплив на національну ідентичність та політичну свідомість.

Результати представити у вигляді презентації або схемної таблиці на практичному занятті.

Завдання 3. Творчо-аналітичне завдання:

Скласти таблицю «Зв'язок історичних факторів та трансформації політичної свідомості», де визначити:

- Історичний фактор/подія;
- Вплив на національну ідентичність;
- Вплив на політичну свідомість

Обговорити результати у групі та підготувати короткі висновки для круглого столу.

Методика проведення круглого столу:

- Проводяться у формі обговорення визначених проблем.
- Кожна група обирає представників, які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), після чого проводиться їх обговорення.

- Обговорення в рамках круглого столу повинно носити конструктивний характер, не повинно зводитися лише до звітів про виконану роботу, а також не повинно бути лише критичних виступів.
- Обговорюване питання допускає різні думки та тлумачення, а також взаємні заперечення учасників.
- У результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання.
- Учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку.
- Проект підсумкового документа оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорення питань теми.
2. Підготувати презентації-довіді, розглянувши Нація. національна ідентичність. та політична свідомість.

3. Питання:

Роль освіти і громадянських практик у відтворенні національної ідентичності

Сучасні трансформації політичної свідомості (війна, євроінтеграція).

Значення національної ідентичності для стабільності держави.

Взаємозв'язок національної ідентичності та громадянської активності.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Скласти таблицю, в якій визначити та охарактеризувати основні теоретичні моделі національної ідентичності.

Модель національної ідентичності	Опис моделі	Приклади
Культурна модель		
Політична модель		

Модель національної ідентичності	Опис моделі	Приклади
Економічна модель		
Соціальна модель		

Завдання 2: Проаналізуйте взаємозв'язок нації та держави в сучасному контексті, звертаючи увагу на приклади з різних країн. Підготуйте коротку доповідь на 5-7 хвилин для обговорення.

Завдання 3: Обговоріть вплив глобалізації на національну ідентичність. Які позитивні та негативні наслідки ви можете виділити? Підготуйте коротку презентацію (5-7 хвилин), акцентуючи увагу на ключових висновках

Практичне заняття 4. Семінар-практикум «Механізми політичної соціалізації: освіта, медіа та громадські практики» (2 год.)

План

1. Вступ до теми політичної соціалізації.
2. Етапи політичної соціалізації.
3. Агенти політичної соціалізації.
4. Механізми політичної соціалізації.
 - Вплив родини на політичну соціалізацію.
 - Роль освітніх установ.
 - Вплив медіа та соціальних мереж.

Питання до обговорення:

1. Що таке політична соціалізація і чому вона важлива для суспільства?
2. Які основні етапи політичної соціалізації ви можете виділити?
3. Які агенти політичної соціалізації є найвпливовішими?
4. Як родина, школа та медіа впливають на формування політичних поглядів?
5. Які механізми сприяють політичній соціалізації в сучасному суспільстві?
6. Як зміни в суспільстві впливають на політичну соціалізацію молоді?

7. Яка роль громадянського суспільства в процесі політичної соціалізації

Методика проведення семінару-практикуму:

- Семінар-практикум проводиться у формі інтерактивного обговорення, що сприяє активній участі всіх учасників.
- Учасники мають можливість підготуватися, ознайомившись з рекомендованими матеріалами, щоб глибше вникнути в тему.
- Доповіді учасників повинні бути короткими, лаконічними та містити ключові аспекти теми.
- Обговорення повинно носити конструктивний характер, акцентуючи увагу на порівнянні різних точок зору та аналізі реальних прикладів.
- Учасники мають дотримуватися порядку висловлювання думок, щоб забезпечити рівність і можливість всім бути почутими.
- Наприкінці семінару формуються основні висновки та рекомендації, які підсумовують результати роботи.

Завдання для самостійної роботи:

I. Питання для самостійного опрацювання:

1. Вивчити поняття політичної соціалізації, скориставшись рекомендованою літературою та ресурсами Інтернету.
2. Дослідити роль різних агентів політичної соціалізації в сучасному суспільстві.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Скласти таблицю, в якій визначити та охарактеризувати основні етапи політичної соціалізації, а також їхній вплив на формування політичних поглядів.

Етап політичної соціалізації	Опис етапу	Вплив на політичні погляди
Дитинство		
Юність		
Дорослість		

Завдання 2: Скласти таблицю, в якій визначити та охарактеризувати різні агенти політичної соціалізації (родина, школа, медіа, суспільство) та їхній вплив на громадянську активність.

Агенти політичної соціалізації	Опис агента	Вплив на громадянську активність
Родина		
Школа		
Медіа		
Громадянське суспільство		

Завдання 3: Провести аналіз випадків, коли політична соціалізація відіграла ключову роль у формуванні політичних поглядів молоді. Підготуйте коротку доповідь на 5-7 хвилин для обговорення.

Практичне заняття 5. Пленарна дискусія «Взаємозв'язок політичної культури та громадянської активності в умовах демократичних трансформацій»

Питання до обговорення:

1. Які ключові елементи політичної культури визначаються в сучасній Україні?
2. Як політична культура впливає на громадянську активність?
3. Які взаємозв'язки між соціальною і політичною свідомістю громадян та політичною культурою?
4. Яку роль відіграє освіта у формуванні політичної культури та активної громадянської позиції?
5. Як медіа та інформаційні технології трансформують політичну культуру та громадянську активність?
6. Які приклади успішної громадянської активності демонструють вплив політичної культури в Україні?
7. Як різні покоління по-різному реагують на елементи політичної культури та активності?

8. Які фактори стримують розвиток громадянської активності у демократичних трансформаціях?
9. Які міжнародні практики впливу політичної культури на громадянську активність можна адаптувати для України?
10. Яка роль освіти та медіа у формуванні національної ідентичності?
11. Які виклики можуть виникнути в процесі взаємодії нації та держави?
12. Чи погоджуєтесь ви з тим, що національна ідентичність є ключовою для стабільності держави? Аргументуйте свою точку зору.

Практичне завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

2. Робота в групі:

- обговорення питань теми;
- обмін думками, ідеями, пропозиціями.

3. Творчо-аналітичні завдання до теми:

робота в парах – кейс-стаді:

- кожна пара обирає конкретний кейс політичної або медійної кампанії;
- аналізує, які інформаційні стратегії використовувалися, хто був аудиторією та які ефекти досягнуті;
- підготовка короткого звіту та презентації для колективного обговорення.

Завдання для самостійної роботи:

I. Питання для самостійного опрацювання:

1. Виклики для розвитку політичної культури в умовах глобалізації та ІТ.
2. Рекомендації щодо зміцнення політичної культури через освітні програми.
3. Взаємозв'язок демократії та громадянської освіти.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1:

Скласти таблицю, у якій визначити та охарактеризувати основні типи інформаційних атак, методи політичної комунікації та засоби протидії дезінформації;

-для кожного прикладу зазначити практичні уроки для України та можливі рекомендації для громадян і державних структур.

Практичне заняття 6. Семінар-практикум «Інформаційні війни та політичні комунікації: аналіз сучасних кейсів України» (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Що таке інформаційна війна і які її ключові компоненти в сучасних умовах?
4. Які основні механізми політичних комунікацій у воєнний та поствоєнний періоди?
5. Як інформаційні атаки впливають на політичну свідомість громадян?
6. Які приклади сучасних інформаційних кейсів України є найбільш показовими?
7. Як медіа та соціальні мережі змінюють спосіб поширення політичної інформації?
8. Які інструменти протидії дезінформації та пропаганді є ефективними для держави та громадян?
9. Як міжнародні партнери та організації підтримують інформаційну безпеку України?
10. Яка роль лідерів думок і громадських організацій у формуванні політичних наративів під час інформаційної війни?
11. Як оцінювати ефективність політичних комунікацій у кризових умовах?

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

- робота в парах – кейс-стаді:
- кожна пара обирає конкретний кейс політичної або медійної кампанії;
- аналізує, які інформаційні стратегії використовувалися, хто був аудиторією та які ефекти досягнуті;
- підготовка короткого звіту та презентації для колективного обговорення.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання.

Тема 5. Інформаційні війни та політичні комунікації у формуванні образу України.

1. Перспективи розвитку політичних комунікацій в Україні.
2. Взаємозв'язок інформаційної війни з політичною культурою.
3. Стратегії захисту від дезінформації та кібератак.

Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Скласти таблицю, у якій визначити та охарактеризувати основні типи інформаційних атак, методи політичної комунікації та засоби протидії дезінформації;

-для кожного прикладу зазначити практичні уроки для України та можливі рекомендації для громадян і державних структур.

№	Тип інформаційної атаки	Коротка характеристика (що це та як працює)	Приклади / індикатори	Цільова аудиторія / вразливі групи	Методи політичної комунікації (тактика, канали)	Засоби виявлення / інструменти	Заходи протидії (превентивні і реактивні)	Рекомендації для громадян/журналістів/інституцій
1								
2								
3								
4								
5								

Практичне заняття 7. Круглий стіл «Створення позитивного міжнародного іміджу України через брендінг та медіаграмотність».» (2 год.)

План:

1. Національний бренд як інструмент формування міжнародного іміджу держави.
2. Основні стратегії поширення достовірних знань про Україну в інформаційному просторі.
3. Використання цифрових платформ і громадських ініціатив у популяризації бренду України.

4. Медіаграмотність як ключовий компонент критичного мислення.

5. Медіагігієна як чинник інформаційної безпеки та формування об'єктивного сприйняття.

6. Засоби протидії дезінформації та практики підтримки позитивного образу України.

Питання до обговорення:

1. Які основні принципи формування позитивного міжнародного іміджу держави?
2. Як бренд України впливає на міжнародні відносини та інвестиційний клімат?
3. Які ролі відіграють медіа та соціальні мережі у створенні позитивного іміджу країни?
4. Як впровадження медіаграмотності серед громадян сприяє формуванню національного бренду?
5. Які успішні міжнародні кейси державного брендингу можна застосувати для України?
6. Які ризики та виклики пов'язані з інформаційними атаками на імідж України?
7. Як громадські організації та культурні ініціативи можуть підсилювати позитивний міжнародний імідж?
8. Яку роль відіграють культурна дипломатія та soft power у просуванні бренду країни?
9. Як оцінювати ефективність кампаній із формування міжнародного іміджу України?

Які практичні кроки можуть бути запропоновані для покращення іміджу України за кордоном?

Методика проведення круглого столу:

Формат: Круглий стіл проводиться у формі дискусії, де кожен учасник може висловлювати свою думку, пропонувати ідеї та ставити запитання.

Учасники: Студенти поділяються на групи, кожна з яких представляє один з політичних інститутів (наприклад, виконавча, законодавча, судова влада, медіа, політичні партії).

Обговорення: Кожна група готує коротку доповідь щодо взаємодії свого інституту з іншими та можливих конфліктів.

Заклучна частина: Спільна розробка пропозицій щодо покращення механізмів співпраці між інститутами.

Творчо-аналітичні завдання до теми:

1. Робота в парах (кейс-стаді):

-оберіть один міжнародний кейс брендінгу держави (успішний або проблемний).

-проаналізуйте стратегію, канали комунікації та результати.

-підготуйте коротку презентацію для колективного обговорення.

2. Робота в групі:

Складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте ключові компоненти позитивного іміджу України: медіа, культурну дипломатію, громадські ініціативи.

Вкажіть їхні сильні та слабкі сторони.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

Досвід ЄС у розвитку медіаграмотності.

Формування відповідального ставлення до інформації у молоді.

Інтеграція медіаграмотності у громадянську освіту.

Перспективи розвитку бренду України

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Мозковий штурм (групова робота):

- сформулюйте три конкретні практичні заходи для покращення міжнародного іміджу України.

Практичне заняття 8. Семінар «Інтеграція гендерних підходів у громадянську освіту: виклики та практичні рішення».

План:

1. Теоретичні засади гендерних студій у контексті громадянської освіти.
2. Нормативно-правові основи забезпечення гендерної рівності в Україні та Європейському Союзі.
3. Гендерні стереотипи та їхній вплив на формування громадянської культури.
4. Освітні стратегії подолання дискримінації та сприяння рівним можливостям.
5. Практики інтеграції гендерного підходу в навчальні програми й освітні проекти.
6. Роль громадянського суспільства та міжнародних організацій у розвитку гендерної чутливості.
7. Виклики й перспективи утвердження гендерної рівності в громадянській освіті України.

Питання до обговорення:

1. Що таке гендерні підходи в громадянській освіті і чому вони важливі?
2. Які основні виклики стоять перед впровадженням гендерної інтеграції в освітні програми?
3. Як гендерні підходи впливають на формування громадянської свідомості та активності?
4. Які приклади успішного впровадження гендерних практик у громадянській освіті існують в Україні та світі?
5. Як освітні заклади можуть адаптувати навчальні програми для забезпечення гендерної рівності?
6. Які стереотипи та бар'єри перешкоджають інтеграції гендерних підходів?
7. Які методи та інструменти можна використовувати для оцінки ефективності гендерної інтеграції?

8. Яку роль відіграють медіа та громадські ініціативи у просуванні гендерної рівності в освіті?

9. Як поєднати теоретичні знання та практичні навички для реалізації гендерних підходів у навчальному процесі?

Практичне завдання:

1. Робота в малих групах:

-проаналізувати конкретний навчальний курс або програму з громадянської освіти;

-визначити, наскільки у ньому інтегровані гендерні підходи;

-запропонувати покращення

2. Робота в парах: скласти таблицю, у якій визначити основні виклики та бар'єри інтеграції гендерних підходів і запропонувати практичні шляхи їх подолання.

3. Кейс-стаді: розглянути реальний приклад впровадження гендерних практик у навчальному закладі, визначити успішні стратегії та зробити коротку презентацію висновків.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

1. Перспективи розвитку гендерної освіти в Україні.

2. Підвищення рівня громадянської свідомості через гендерну освіту.

3. Міжнародний досвід та нові практики.

Творчо-аналітичні завдання до теми:

Заповніть таблицю, визначивши ключові аспекти гендерного виміру у громадянській освіті.

№	Аспект / сфера	Поточний стан в Україні	Європейські практики	Проблеми та виклики	Пропозиції / рекомендації
1	Нормативно-правова база				
2	Освітні програми та курси				
3	Підручники та навчальні матеріали				

4	Громадянська участь (молодь, жінки, чоловіки)				
5	Стереотипи та упередження				
6	Роль громадських організацій				
7	Міжнародна співпраця				

Практичне заняття 9. Дискусія «Розвиток соціальної згуртованості та залучення молоді до громадських ініціатив» (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Які чинники формують соціальну згуртованість у сучасному українському суспільстві?
2. Яку роль відіграє молодь у розвитку громадянського суспільства?
3. Які приклади успішних громадських ініціатив залучення молоді в Україні можна навести?
4. Як освіта та позашкільні програми можуть сприяти соціальній згуртованості?
5. Які бар'єри (соціальні, економічні, культурні) заважають активній участі молоді у громадських проектах?
6. Як забезпечити безбар'єрність участі молоді з особливими потребами у громадських ініціативах?
7. Яку роль відіграють медіа та соціальні мережі у залученні молоді до громадських проектів?
8. Які методи волонтерства та громадської активності є найбільш ефективними для молоді?
9. Як міжнародний досвід може допомогти Україні у розвитку молодіжних громадських ініціатив?
10. Як громадянська активність молоді впливає на розвиток демократичних процесів та місцевих спільнот?

Практичне завдання:

1. Виконання у групах:
 - Обговорення питань дискусії.

2. Мозковий штурм у малих групах:

- Складіть перелік ключових факторів, що сприяють соціальній згуртованості молоді.
- Обговоріть і запропонуйте нестандартні підходи до залучення молоді до громадських ініціатив.

3. Робота в парах – кейс-стаді:

- Оберіть одну реальну або змодельовану ініціативу, що включає принципи безбар'єрності.
- Проаналізуйте її сильні та слабкі сторони, ризики та можливості розвитку.
- Складіть коротку аналітичну карту і представте висновки.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

Використання міжнародного досвіду у зміцненні соціальної згуртованості.

Практичні кейси інтеграції молоді у локальні проєкти.

Розвиток соціальних інновацій в умовах кризи.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Індивідуальне завдання з творчим компонентом:

- Створіть міні-проєкт або постер/інфографіку, який популяризує участь молоді у громадських ініціативах, особливо для маломобільних чи уразливих груп.
- Поясніть, як ваш підхід підвищує соціальну згуртованість та інклюзивність

Практичне заняття 10. Пленарна дискусія «Європейські цінності та права людини: адаптація для українського громадянського суспільства» (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Які ключові європейські цінності є фундаментальними для розвитку громадянського суспільства?
2. Як права людини інтегруються в систему українського законодавства та громадянської освіти?

3. Які виклики стоять перед Україною у впровадженні європейських стандартів прав людини?

4. Які механізми можна використати для популяризації європейських цінностей серед молоді?

5. Як досвід інших європейських країн може бути адаптований до українського контексту?

6. Яка роль неурядових організацій у зміцненні громадянського суспільства та прав людини в Україні?

7. Як медіа та соціальні мережі впливають на поширення цінностей та прав людини?

8. Які інструменти моніторингу та оцінки ефективності впровадження європейських цінностей в Україні можна застосувати?

9. Які практичні кроки можуть сприяти формуванню відповідальної та активної громадянської позиції серед українців?

Практичне завдання:

1. Робота в малих групах:

- скласти схему, яка відображає взаємозв'язок європейських цінностей, прав людини та громадянської активності в українському контексті;
- презентувати схему колективно на занятті.

3. Творчо-аналітичне завдання:

- скласти таблицю, у якій визначити основні європейські цінності, приклади їх реалізації в Україні та можливі бар'єри;
- обговорити результати в групі.

4. Робота в парах:

- підготувати коротку презентацію з аналізом документів та практик, які демонструють адаптацію європейських цінностей в Україні;
- представити висновки колективно.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

Порівняльний аналіз національних моделей громадянської освіти.
Вплив європейських цінностей на громадянську освіту в Україні.
Можливості участі у програмах обміну та міжнародних ініціативах.
Формування громадянської компетентності.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Заповніть таблицю, проаналізувавши, як європейські цінності та концепція європейського громадянства інтегруються у громадянську освіту.

№	Європейська цінність / концепт	Зміст і сутність	Відображення в громадянській освіті України	Європейські практики	Проблеми впровадження	Пропозиції / рекомендації
1	Права людини					
2	Демократія					
3	Верховенство права					
4	Європейське громадянство					

Завдання 2. Зробіть схему у вигляді “трикутника цінностей” (права людини – демократія – верховенство права)

Практичне заняття 11. Семінар-практикум «Соціальні інновації та підприємництво: практичні інструменти розвитку громад» (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Що таке соціальні інновації та чим вони відрізняються від традиційних інновацій у громадському секторі?
2. Які основні етапи розвитку соціального підприємництва?
3. Які фактори сприяють успішній реалізації соціальних інновацій у громадах?

4. Як громадські ініціативи можуть інтегруватися з місцевими органами влади для розвитку громади?

5. Які сучасні інструменти та технології застосовуються для підтримки соціальних проєктів?

6. Які приклади успішного соціального підприємництва в Україні можна навести?

7. Як вимірювати ефективність соціальних інновацій та їх вплив на громаду?

8. Які ризики та бар'єри існують для реалізації соціальних проєктів у громадах?

9. Як залучати молодь і громадськість до соціальних інновацій та підприємництва?

10. Які міжнародні практики розвитку соціального підприємництва можуть бути корисними для України?

Питання до роздумів:

1. Які соціальні проблеми вашої громади можуть стати поштовхом для створення інноваційних підприємницьких рішень?

2. Чим соціальне підприємництво відрізняється від традиційного бізнесу, і які переваги воно має для розвитку громади?

3. Які практичні інструменти (гранти, краудфандинг, партнерства) найефективніші для реалізації соціальних інноваційних проєктів?

4. Як поєднати комерційну доцільність і суспільну користь у соціальному підприємстві?

5. Яку роль можуть відігравати університети, громадські організації та місцеве самоврядування у підтримці соціальних інновацій?

Практичне завдання:

1. Робота в групі:

- Кожна група обирає приклад успішного соціального підприємництва або громадської ініціативи в Україні.

- Підготуйте презентацію, в якій визначте мету проекту, інструменти реалізації, залучені ресурси та вплив на громаду.

- Результати обговорюються на семінарі.

2. Складання схеми або таблиці:

- Створіть таблицю, в якій визначте ключові інструменти соціальних інновацій та їхні практичні застосування у розвитку громад.

- Для кожного інструменту зазначте переваги, можливі ризики та очікуваний результат.

3. Творче завдання:

- У парах розробіть ідею власного соціального проекту для конкретної громади.

- Опишіть його мету, цільову аудиторію, інструменти реалізації та можливі партнерства.

Коротко представте ідею

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

1. Етичні та правові аспекти соціального підприємництва; адаптація практик в Україні.

2. Порівняльний аналіз національних практик соціального підприємництва в країнах ЄС.

3. Використання програм IFRC, Erasmus+, локальних NGO та стартап-ініціатив в Україні.

4. Вплив соціальних інновацій на формування громадянської компетентності.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Розробити концепцію власного соціального підприємства, орієнтованого на вирішення локальної соціальної проблеми (освіта, екологія, інклюзія тощо). Вказати:

- мету та цільову аудиторію;
- інноваційні методи та технології;

- очікуваний соціальний ефект;
- приклади європейських практик, які можна запозичити.

Завдання 2:

Побудувати інфографіку, яка відображає розвиток соціального підприємництва в ЄС:

- кількість підприємств за країнами;
- основні напрямки діяльності;
- ключові інноваційні моделі;
- приклади успішних кейсів.

Додати короткий коментар щодо потенціалу адаптації цих моделей в Україні.

Приклад структури інфографіки

Назва: *Соціальні підприємства в ЄС: тренди та практики*

1. Вступний блок (зверху).
 - Короткий заголовок: «Соціальні підприємства в Європі».
 - Іконка: карта Європи з позначенням країн.
2. Кількість соціальних підприємств по країнах (середній блок)
 - Бар-графік або карта з кольоровим кодом (синій → менше, зелений → більше).
 - Підписи: країна та кількість підприємств.
 - Іконка для кожного бару: невеликий символ підприємства або людини
3. Основні напрямки діяльності (ліворуч)
 - Кільцева діаграма або піктограми:
 - Освіта (книга/школа)
 - Екологія (листок/дерево)
 - Інклюзія/соцпідтримка (люди з серцем)
 - Культура/мистецтво (палетка/музичний символ)
4. Приклади успішних кейсів (праворуч)
 - 3–4 іконки підприємств із коротким підписом: назва, країна, напрямок
 - Під кожною іконкою маленький символ інновації (світло, лампочка)
5. Тренди та інновації (внизу)
 - Лінійний графік або піктограми: «Ріст соціального впливу», «Використання технологій», «Фінансова підтримка»
 - Короткі пояснення під графіком.

Завдання 2: Заповнити таблицю про основні міжнародні організації, з якими співпрацює Україна, та визначити ключові напрями цієї співпраці:

Міжнародна організація	Сфера співпраці	Основні проєкти та ініціативи	Вплив на Україну
ООН			
НАТО			
ЄС			
МВФ			
Світовий банк			

Завдання 3: Заповнити таблицю порівняння ролі міжнародних організацій у різних сферах (економічній, безпековій, соціальній):

Сфера взаємодії	Міжнародні організації	Основні результати співпраці	Перспективи розвитку
Економіка			
Безпека			
Соціальний розвиток			

Завдання 4: Проаналізуйте, як міжнародні організації можуть допомогти Україні у відновленні після війни та в довгостроковій перспективі стабілізації розвитку. Результати обговорити на практичному занятті.

Практичне заняття 11. Круглий стіл «Третя місія університету: соціальна відповідальність та партнерство з громадами» (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Що означає поняття «третя місія університету» і які її ключові складові?
2. Як університети можуть впливати на розвиток громад через соціальні проєкти?
3. Які форми соціальної відповідальності університету існують?

4. Які приклади успішного партнерства університетів з громадами можна навести в Україні та за кордоном?
5. Як оцінювати ефективність соціальних ініціатив університету?
6. Які виклики та перешкоди існують у реалізації соціальної відповідальності університетів?
7. Як студенти можуть бути залучені до соціальних ініціатив університету?
8. Яку роль відіграють науково-дослідні центри у розвитку громад?
9. Як можна інтегрувати принципи стійкого розвитку в діяльність університету та громади?
10. Які механізми залучення зовнішніх партнерів та фінансування соціальних проєктів університету існують?

Питання до роздумів:

1. Як університети можуть ефективно поєднувати академічну діяльність із соціальними потребами місцевих громад?
2. Які форми партнерства між університетом та громадою є найдієвішими для сталого розвитку регіону?
3. Чи може третя місія університету стати інструментом підвищення громадянської свідомості студентів? Як саме?
4. Які ризики та виклики виникають при реалізації соціальних ініціатив університетів у громадах?
5. Які є приклади успішних проєктів університетів у Європі або Україні, і чому вони спрацювали?

Практичне завдання:

1. Творчо-аналітичне завдання (робота в групах):
 - кожна група обирає реальний приклад університетської соціальної ініціативи.
 - складіть презентацію з описом цілей проєкту, залучених сторін, результатів і впливу на громаду.
 - результати обговорюються на круглому столі.

2. Творчо-аналітичне завдання:

- складіть таблицю, в якій зазначте форми соціальної відповідальності університетів, приклади реалізації та оцінку ефективності.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

Значення третьої місії для розвитку громадянської компетентності студентів.

Партнерство університетів та локальних громад.

Перспективи адаптації європейських

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Творче завдання (робота в парах):

- розробіть концепцію власної соціальної ініціативи університету для місцевої громади.
- опишіть мету, цільову аудиторію, партнерів, ресурси та очікуваний ефект.
- представте коротко ідею для обговорення та фідбеку.

Практичне заняття 13. Семінар «Культурна дипломатія як інструмент формування позитивного міжнародного іміджу та поширення достовірних знань про Україну» (2 год.)

План:

1. Вступ до культурної дипломатії: поняття, мета та завдання.
2. Інструменти культурної дипломатії: мистецтво, освіта, медіа, туризм.
3. Практика культурної дипломатії України: напрями та успішні кейси.
4. Вплив культурної дипломатії на міжнародний імідж та протидія дезінформації.
5. Практичні аспекти застосування культурної дипломатії: розробка стратегій та оцінка ефективності.
6. Підсумки та перспективи розвитку культурної дипломатії в Україні.

Питання до роздумів:

1. Що таке культурна дипломатія і які її ключові принципи?
2. Яку роль відіграє культурна дипломатія у формуванні позитивного міжнародного іміджу України?
3. Як культурна дипломатія сприяє поширенню достовірної інформації про Україну?
4. Які міжнародні практики культурної дипломатії є найуспішнішими?
5. Як державні та недержавні інституції можуть взаємодіяти у сфері культурної дипломатії?
6. Які виклики постають перед Україною у реалізації культурної дипломатії в умовах інформаційних загроз?
7. Як культурна дипломатія може впливати на міжнародну підтримку та співпрацю?
8. Яку роль відіграють медіа та соціальні платформи у культурній дипломатії?
9. Які приклади культурних ініціатив України за кордоном можна вважати ефективними?
10. Як оцінювати ефективність культурно-дипломатичних програм?

Практичне завдання:***Творчо-аналітичне завдання (робота в групах):***

- складіть таблицю, у якій визначте види культурної дипломатії, цільові аудиторії та очікуваний ефект на міжнародний імідж.
 - розробіть міні-програму культурної дипломатії для просування української культури за кордоном, описавши цілі, засоби та очікуваний результат.
- Представте результати групі та обговоріть ефективність запропонованих підходів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

1. Перспективи розвитку Soft power та культурної дипломатії для України.
2. Рекомендації щодо подальшого розвитку міжнародного впливу України через освіту та культуру.
3. Зв'язок Soft power з формуванням критичного мислення та активної громадянської позиції.
4. Інтеграція досвіду європейських країн у національні стратегії.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1.

Проаналізуйте один із прикладів міжнародного культурного проєкту України (виставка, фестиваль, освітня програма, медіакампанія) за такими критеріями:

1. Мета проєкту та його цільова аудиторія.
2. Використані інструменти культурної дипломатії.
3. Вплив проєкту на формування позитивного іміджу України за кордоном.
4. Рекомендації щодо покращення ефективності або адаптації цього проєкту для інших країн.

Форма виконання: короткий аналітичний звіт (2–3 сторінки) або презентація (5–7 слайдів).

Практичне заняття 14. *Круглий стіл «Soft power як інструмент міжнародного впливу та підвищення підтримки України»* (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Що таке концепція Soft power і які її основні інструменти в міжнародних відносинах?
2. Які елементи Soft power використовує Україна для формування позитивного міжнародного іміджу?
3. Яку роль у Soft power відіграє культурна дипломатія та медіа?

4. Як міжнародні партнери оцінюють ефективність української Soft power?
5. Які виклики стоять перед Україною у застосуванні Soft power під час війни?
6. Які практичні приклади успішного використання Soft power в історії України можна виділити?
7. Як Soft power впливає на підтримку України на міжнародній арені та мобілізацію ресурсів?
8. Які уроки можна винести з міжнародного досвіду застосування Soft power для України?
9. Як поєднання Hard power та Soft power формує комплексну стратегію міжнародного впливу?
10. Які ризики та обмеження існують у застосуванні Soft power у сучасному глобальному контексті?

Питання до роздумів:

1. Які основні складові soft power дозволяють державі впливати на міжнародну аудиторію без використання сили?
2. Які конкретні інструменти soft power використовує Україна для формування позитивного іміджу за кордоном?
3. Які обмеження та виклики існують при застосуванні soft power у міжнародних відносинах?
4. Як культурна дипломатія та інформаційні кампанії можуть підвищити міжнародну підтримку України?
5. Які стратегії можна запропонувати для ефективнішого використання soft power у сучасних умовах глобальної конкуренції?

Практичне завдання:

1. Робота в малих групах:
 - Обговорити конкретні приклади використання Soft power Україною.

- Скласти схему, яка відображає ключові інструменти Soft power та їхній вплив на міжнародну підтримку України.
- Презентувати схему на занятті та аргументувати вибір прикладів.

2. Індивідуальне завдання:

- Підготувати таблицю «Soft power: інструмент, приклад, результат», де:
 - вказати конкретний інструмент Soft power;
 - описати кейс застосування;
 - зазначити досягнутий або очікуваний ефект на міжнародний імідж України.

Представити таблицю.

орієнтовний макет:

Інструмент Soft power	Приклад застосування (кейс)	Досягнутий або очікуваний ефект на міжнародний імідж України
Культурна дипломатія	Міжнародна виставка українського сучасного мистецтва у Парижі	Підвищення впізнаваності української культури, формування позитивного культурного іміджу
Медіа та інформаційні кампанії	Кампанія #StandWithUkraine у соцмережах	Залучення міжнародної громадської підтримки, протидія дезінформації
Освітні обміни та програми	Програма Erasmus+ для українських студентів	Поширення достовірних знань про Україну, налагодження міжнародних контактів
Міжнародні фестивалі та концерти	Фестиваль «Київська весна» у Відні	Підвищення інтересу до України, створення позитивного культурного іміджу
Співпраця з діаспорою	Ініціативи української діаспори в США для підтримки культурних та гуманітарних проектів	Залучення міжнародної підтримки, зміцнення іміджу України як відкритої та активної держави

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

- Ознайомитися з офіційними документами та стратегіями України щодо розвитку культурної дипломатії та застосування soft power у міжнародних відносинах.

- Вивчити міжнародний досвід застосування культурної дипломатії та soft power у країнах ЄС та НАТО.
- Підготувати короткий аналітичний звіт (1–2 сторінки) з описом: одного прикладу успішного міжнародного проєкту з культурної дипломатії або soft power; очікуваного або фактичного ефекту на міжнародний імідж держави; можливостей адаптації цього досвіду для України.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1.

- складіть невелику таблицю (3–5 рядків) «Культурна дипломатія та Soft power: інструмент — приклад — ефект», де: зазначте один конкретний інструмент культурної дипломатії або soft power;
 - наведіть приклад його застосування Україною (фестиваль, виставка, освітня програма, медіакампанія);
 - опишіть досягнутий або очікуваний ефект на міжнародний імідж України.
- .

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ

Відповідно до навчального плану, кожен студент має виконати індивідуальне навчально-дослідне завдання.

Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) є важливою складовою навчального процесу, спрямованою на розвиток самостійного мислення, аналітичних навичок та здатності до наукового дослідження. Виконання таких завдань дозволяє студентам глибше зануритися в тематику дисципліни, розвинути навички критичного аналізу та самостійного пошуку інформації. Це не лише сприяє закріпленню теоретичних знань, але й допомагає студентам застосовувати їх на практиці, що є важливим аспектом підготовки кваліфікованих фахівців.

ІНДЗ є видом позааудиторної самостійної роботи, яка виконується студентами під керівництвом викладача. Ці завдання сприяють закріпленню теоретичних знань, отриманих під час лекцій та семінарів, а також розвитку практичних навичок у дослідженні конкретних проблемних питань. Вони допомагають студентам навчитися самостійно планувати свою роботу, ефективно використовувати час та ресурси, а також розвивати навички наукового письма та презентації результатів дослідження.

Мета ІНДЗ

Метою ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни. Виконання ІНДЗ сприяє розвитку навичок самостійної роботи, критичного мислення та здатності до наукового аналізу.

Завдання ІНДЗ

1. Поглиблення теоретичних знань з дисципліни.
2. Розвиток навичок самостійного пошуку та аналізу інформації.
3. Формування вмінь критичного мислення та наукового аналізу.
4. Розвиток навичок підготовки наукових доповідей та презентацій.

5. Вироблення вмінь систематизації та узагальнення отриманих знань.

Структура ІНДЗ

ІНДЗ складається з кількох основних частин, які забезпечують логічну послідовність викладення матеріалу та повноту розкриття теми:

1. Вступ: короткий огляд теми, обґрунтування її актуальності та мети дослідження.
2. Теоретична частина: огляд основних теоретичних положень, що стосуються теми дослідження.
3. Аналітична частина: аналіз зібраної інформації, виявлення основних тенденцій та закономірностей.
4. Дослідна (проектна) частина: опис проведених досліджень, експериментів або проектних розробок.
5. Висновки: узагальнення результатів дослідження, формулювання основних висновків та рекомендацій.
6. Перелік використаної літератури: список джерел, використаних під час підготовки ІНДЗ.
7. Додатки: додаткові матеріали, які ілюструють результати дослідження (графіки, таблиці, діаграми тощо).

Критерії оцінювання ІНДЗ

Оцінювання ІНДЗ проводиться за такими критеріями:

- Самостійність виконання: ступінь самостійності студента у виконанні завдання.
- Логічність і послідовність викладення матеріалу: чіткість та логічність структури роботи.
- Повнота розкриття теми: глибина та повнота аналізу обраної теми.
- Обґрунтованість висновків: аргументованість та обґрунтованість зроблених висновків.
- Використання джерел: якість та різноманітність використаних джерел інформації.

- Якість оформлення: відповідність роботи вимогам до оформлення наукових робіт.

Рекомендації щодо виконання ІНДЗ

1. Планування роботи: розподіліть час на виконання кожного етапу роботи, враховуючи дедлайни.

2. Пошук інформації: використовуйте різноманітні джерела інформації (книги, статті, інтернет-ресурси).

3. Аналіз інформації: критично оцінюйте знайдену інформацію, виділяйте основні положення та тенденції.

4. Написання роботи: дотримуйтесь логічної структури роботи, чітко формулюйте думки та висновки.

5. Оформлення роботи: дотримуйтесь вимог до оформлення наукових робіт, звертайте увагу **на правильність цитування та оформлення списку літератури.**

Підсумки

Виконання ІНДЗ є важливим етапом у навчальному процесі, який сприяє розвитку наукових та дослідницьких навичок студентів. Результати виконання ІНДЗ можуть бути представлені на практичному занятті або подані викладачу для перевірки.

Оцінювання індивідуальних завдань проводять за 10 бальною шкалою.

Результати виконання ІНДЗ можуть бути викладені на практичному занятті з відповідної теми, або представлені викладачу для перевірки.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА

з/п	Тематика	Кількість годин
		Денна форма
1.	Становлення українських студій у науково-освітньому просторі та їх перспективи розвитку	
2.	Європейські студії в Україні і їх роль у громадянській освіті	

3.	Історичні етапи формування національної ідентичності українців	
4.	Трансформації політичної свідомості під час війни та євроінтеграції	
5.	Уроки Революції Гідності для розвитку демократичної політичної культури	
6.	Освіта та громадські практики у формуванні національної ідентичності	
7.	Механізми інформаційних війн проти України та способи протидії	
8.	Роль політичних комунікацій у формуванні позитивного іміджу держави	
9.	Створення позитивного міжнародного іміджу України через брендинг і культурні ініціативи	
10.	Медіаграмотність і медіагігієна як складові критичного мислення громадян	
11.	Гендерна рівність і впровадження гендерних аспектів у громадянську освіту	
12.	Соціальна згуртованість та залучення молоді до волонтерських і громадських ініціатив	
13.	Використання соціальних інновацій у розвитку українських громад	
14.	Соціальне підприємництво як інструмент розвитку громадянських компетентностей	
15.	Практики третьої місії університетів щодо інклюзії, сталого розвитку та партнерства з громадами	
16.	Вплив європейських цінностей на громадянську освіту в Україні	
17.	Практичне значення європейського громадянства для студентів та громадян України	
18.	Порівняльний аналіз соціальних практик у ЄС та Україні на основі успішних кейсів	
19.	Роль Soft power і культурної дипломатії у зовнішній політиці України	
20.	Стратегії поширення достовірних знань про Україну через медіа, освіту та культуру	
	Разом	10

**ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН
ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ,
НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ.**

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

копіювання;

перефразування;

компіляція;

використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;

подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

На практичному занятті, під час презентації ІНДЗ/практичних завдань здобувач за умови використання ІІІ повинен надати короткий коментар: як саме він його використовував? Що вдалося, а що було неточним? Як він оцінює його допомогу? (Це дозволяє побачити процес мислення, а не лише результат).

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Українські студії в громадянській освіті: основні завдання та значення для формування політичної свідомості.
2. Політична теорія та її роль у громадянській освіті: українська перспектива.
3. Витоки політичної думки України: основні етапи розвитку.
4. Михайло Грушевський як теоретик української державності.
5. «Руська Правда» та Литовські статuti: їх вплив на формування української державності.
6. Політична культура: визначення та основні складові.
7. Процес політичної соціалізації в Україні: основні етапи.
8. Роль громадянської освіти в процесі політичної соціалізації українців.
9. Нація та націоналізм: поняття, основні риси, історичний розвиток в Україні.
10. Політична ідентичність: як формуються політичні погляди та національна самосвідомість.
11. Роль національної ідентичності в політичних процесах України.
12. Вплив історичних подій на формування політичної думки та державності в Україні.
13. Основні виклики для національної ідентичності в умовах глобалізації.
14. Політична система України: основні етапи її становлення.
15. Структура політичної системи України: основні елементи.
16. Політична система України після здобуття незалежності: основні зміни.
17. Політичні інститути України: структура та функції.
18. Взаємодія гілок влади в Україні: законодавча, виконавча та судова.
19. Роль Президента України у політичній системі.
20. Верховна Рада України: повноваження та основні функції.
21. Кабінет Міністрів України: структура, повноваження, завдання.
22. Судова система України: основні аспекти функціонування.
23. Політичні партії України: функції та роль у формуванні державної політики.
24. Партійна система України: розвиток та сучасний стан.
25. Роль місцевого самоврядування в політичній системі України.
26. Політична участь громадян на місцевому рівні: інструменти та механізми.
27. Громадські ініціативи та їх роль у розвитку місцевої демократії.
28. Громадянське суспільство в Україні: роль громадських організацій.
29. Волонтерський рух в Україні: основні напрямки та значення для суспільства.
30. Європейська інтеграція України: історія та сучасні виклики.
31. Євроатлантична інтеграція України: основні етапи та завдання.

32. Співпраця України з Європейським Союзом: основні напрямки.
33. Співпраця України з НАТО: основні аспекти та перспективи.
34. Міжнародні організації та їх роль у підтримці України.
35. Україна і ООН: основні форми співпраці.
36. Дипломатична діяльність України в контексті міжнародних організацій.
37. Глобалізація та її вплив на політику України: позитивні та негативні аспекти.
38. Вплив глобалізаційних процесів на національну безпеку України.
39. Гібридні війни: визначення та виклики для України.
40. Інформаційні війни в умовах глобалізації: основні інструменти та загрози для України.
41. Основні механізми протидії гібридним загрозам в Україні.
42. Роль міжнародних партнерів України у протидії гібридним війнам.
43. Європейський досвід у боротьбі з гібридними загрозами: уроки для України.
44. Інформаційні війни та їх вплив на міжнародний імідж України.
45. Роль ЗМІ у протидії інформаційним атакам на Україну.
46. Міжнародна підтримка України у контексті інформаційних та гібридних загроз.
47. Вплив соціальних мереж на політичні процеси та національну безпеку України.
48. Інформаційна безпека як складова національної стратегії України.
49. Політична культура та ідентичність у процесі інтеграції до європейського простору.
50. Проблеми демократизації політичної системи України.
51. Роль громадянської освіти у процесі демократизації суспільства.
52. Виборчі кампанії в Україні: основні етапи та інструменти.
53. Виборчі системи України: порівняння мажоритарної та пропорційної систем.
54. Політичний консалтинг в Україні: основні методи та стратегії.
55. Політичні ризики та їх управління в умовах нестабільної політичної ситуації.
56. Роль місцевих референдумів у формуванні політики на місцевому рівні.
57. Конституційні зміни в Україні: основні етапи та вплив на політичну систему.
58. Проблеми та виклики розвитку місцевого самоврядування в Україні.
59. Міжнародна співпраця України у сфері кібербезпеки.
60. Вплив міжнародних санкцій на політику та економіку України.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи.

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, ніколи не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; відповідь на запитання невпевнена, хаотична або відсутня. Систематично відсутні рішення практичних завдань.
	1 бал	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, показує слабе знання понятійного апарату та невміння працювати з джерелами інформації. Відповідь містить суттєві помилки у визначенні понять.
	2 бали	Здобувач активно працює на практичному занятті. Вільно володіє програмним матеріалом, демонструє розуміння та засвоєння матеріалу, набуті навички та вміння самостійно опрацьовувати матеріал, вести пошук необхідної наукової інформації, ставити і розв'язувати наукові проблеми, розмірковувати, робити власні висновки. В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Уміє розмірковувати, робити власні висновки. Вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал у вигляді презентації, відповідей на запитання тощо. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання..
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач виконує всі види практичних завдань і самостійної роботи. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань, успішно, комплексно вирішує поставлені завдання. Виконання завдань характеризується повнотою з декількома помилками не суттєвого характеру
	2 бали	Здобувач виконує всі види практичних завдань і самостійної роботи. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань. Бездоганно, творчо розв'язує типові, комбіновані й нестандартні задачі різними способами, здатний

		проаналізувати й узагальнити отриманий результат Вміє самостійно опрацьовувати матеріал, вести пошук необхідної наукової інформації, зокрема й електронної, аналізувати й передавати її.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь з презентацією (з використанням ШІ)	0 балів	Доповідь не якісна, тема не розкрита, не вірно визначені об'єкт, предмет і гіпотеза дослідження, метод не відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз відсутній, автор(ка) не в змозі презентувати матеріал в аудиторії. Презентація не зараховується тому що є плагіатом або запозичена з мережі Інтернет
	1 бал	Зміст доповіді не відповідає плану, інформація не точна або пропущена, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, відсутні висновки та узагальнення і внутрішня логічна послідовність. Доповідь не є результатом творчої праці. Проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання. Доповідь не відображає зміст роботи, автор(ка) не володіє предметом дослідження. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Презентація повністю не відповідає вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту, багато її частин не має відношення до теми дослідження. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. За змістом і структурою доповідь і презентація не відповідають вимогам і фаху. Оформлення і мова суттєво не відповідають академічним стандартам. Не вказано, які частини були створені за допомогою ШІ. Не надано опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. Оформлення тексту доповіді і презентації має суттєві недоліки. Або презентація відсутня. Автор(ка) не може презентувати матеріал в аудиторії, не може відповісти на питання від аудиторії.
	2-3 бали	Доповідь не дуже якісна, не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, тема не розкрита, частина значимої інформації відсутня, робота не відповідає обсягу, її оформлення не відповідає вимогам. Автором(кою) представлено власну позицію за даною проблематикою на побутовому рівні без аргументації, висновки є нелогічними і необґрунтованими, творчий підхід відсутній. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ШІ

		тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Надано фрагментарний опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. У виконанні презентації наявні суттєві недоліки і є окремі недоліки у її оформленні. Побудова презентації не дає чіткого уявлення про тему дослідження. Презентація погано організована, без творчих знахідок, багато необхідних елементів пропущені. В ній не визначені ключові положення, інформація не точна, на більшість запитань не можливо знайти відповідь. За змістом і структурою презентація не відповідає вимогам, відсутня логіка. Оформлення і мова мають суттєві недоліки щодо відповідності академічним стандартам. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії, відповіді на запитання фрагментарні, або відсутні.
	4-5 балів	Доповідь задовільна, загалом відповідає вимогам, теоретичний аналіз містить неточності, змістовний матеріал представлений схематично, проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів, наявні ознаки компіляції, відсутні узагальнення. Порушена логіка представленого матеріалу. Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими. Власна думка не достатньо аргументована фактами, творчий підхід відсутній. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Частково продемонстровано теоретичний аналіз згенерованого ШІ тексту, але не представлено навички його редагування, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Наочні матеріали представлені в презентації мають фрагментований характер й не відображають зміст передбачуваного дослідження. За змістом і структурою доповідь і презентація є логічні й фахові, але частково не відповідають вимогам. Оформлення і мова частково не відповідають академічним стандартам. Не завжди вказано, які частини були створені за допомогою ШІ. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії.
	6-7 балів	Доповідь якісна із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми. Представлено власну точку зору при розкритті проблеми. Проблема розкрита з використанням сучасного аналітичного і методологічного інструментарію, основних термінів і понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки й обґрунтування не присутні або явно не простежуються). Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти, є творчий підхід. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція автора(ки) і наукові/навчальні тексти формально узгоджені, зустрічається порушення логіки викладу. Аналіз

		літературних джерел зроблений поверхнево, інколи відсутні узагальнення, наукова полеміка, авторські висновки, посилання на першоджерела. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Проведено інтерпретаційний аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, застосовано критичне мислення, але не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Презентація виконана з дотриманням академічних вимог. У цілому, за змістом і структурою доповідь і презентація відповідають вимогам, логічні, фахові. Оформлення і мова відповідають академічним стандартам. Наявні вказівки, які частини були створені за допомогою ШІ. Автор(ка) впевнено презентує матеріал в аудиторії, але губиться у відповідях на питання від аудиторії.
	8-9 балів	Доповідь якісна, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами, в логічній послідовності проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, формулювати висновки за темою дослідження. Представлено власну точку зору (позицію, ставлення) при розкритті проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка аргументована фактами, є творчий підхід. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Презентація виконана самостійно і відповідає встановленим академічним вимогам, тема розкрита, усі її частини містять важливі твердження за темою дослідження, відображає глибокий пошук при дослідженні та застосування навичок мислення високого рівня, привертає увагу аудиторії, але має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження, мають місце окремі недоліки непринципового характеру у виконанні презентації та її оформленні. Автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії, впевнено відповідає на питання від аудиторії, але подекуди може припускатися незначних помилок. Доповідь і презентація підготовлені без використання ШІ, але його застосування було здійснено для пошуку джерел, що містять позиції та думки вчених про напрями та способи вирішення поставленого завдання (з обов'язковим посиланням на відповідні джерела).

	10 балів	Подана у доповіді інформація чітка і зрозуміла. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу. Відображена світоглядна позиція автора(ки), його/її погляд на сутність проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Дано аргументацію своєї думки з опорою на реальні факти, узагальнення і висновки дозволяють чітко визначити авторську позицію. Доповідь логічна, повна, стисла, проілюстрована бездоганно оформленими наочними матеріалами. Відповіді на запитання правильні, стислі, аргументовані. Презентація виконана самостійно і відповідає змісту темі дослідження; хід дослідження представлений чітко, структуровано і логічно; тему розкрито повно й різнобічно; дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи й орфографічного стандарту. У презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Малюнки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю. Доповідь і презентація підготовлені без використання ІІІ.
Підсумкова письмова робота	0	Здобувач менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – не достатній рівень знань
	1 -2 бали	Здобувач не менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	3-4 бали	Здобувач не менше ніж на 50% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	5-6 балів	Здобувач на 51% - 70% завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань
	7-8 балів	Здобувач на 71% - 90% завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань
	9-10 балів	Здобувач на 91% - 100% завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Навчальна дисципліна «Українські студії в громадянській освіті» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі екзамену на який відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-5 балів	Відповіді на запитання безсистемні, неповні, невпевнені, що свідчить про незнання основного матеріалу, допущено помилки у визначенні понять та категорій, невміння узагальнювати. Відсутні приклади практичного використання.
6-10 балів	Здобувач виявляє розуміння основних положень питання, але спостерігається значна поверховість знань; визначення термінів і понять не зовсім чітке, висновки і узагальнення аргументовані слабо, в них мають місце помилки і невірне тлумачення. Здобувач не в змозі надати наукове пояснення практичним подіям.
11-15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, але виклад матеріалу недостатньо систематизований, окремі знання недостатньо глибокі, у висновках і узагальненнях є окремі неточності. Здобувач намагається аналізувати реальні події на теоретичних засадах, робити власні висновки, проте припускається незначних помилок у наведенні прикладів практичного використання.
16-20 балів	Відповідь на запитання є повною, змістовною і вичерпною. Здобувач виявляє правильне розуміння теоретичного та нормативного матеріалу, робить доказові висновки і узагальнення, пов'язані з явищами навколишнього життя, майбутньою спеціальністю.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері політичного менеджменту. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо зміни психологічних форм, методів роботи у сфері охорони прав інтелектуальної власності. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.

Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії, але відсутнє глибоке розуміння логіки при аналізі задач.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання заліку.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання уміння та навички. Здобувач не допускається до заліку та проходить повторне вивчення дисципліни.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Оцінювання: індивідуальне опитування, колективна співбесіда, перевірка виконання практичних завдань, письмове опитування, презентація результатів самостійної роботи, екзамен.

Демонстрування результатів навчання: дискусія, усні доповіді, робота в парах, робота в команді, презентація результатів самостійної роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			ІНДЗ	екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом	0–10	0–20	0–100
Тема 1	0–8	0–70			
Тема 2	0–4				
Тема 3	0–8				
Тема 4	0–4				
Тема 5	0–4				
Тема 6	0–4				
Тема 7	0–4				
Тема 8	0–4				
Тема 9	0–4				

Тема 10	0–4				
Тема 11	0–4				
Тема 12	0–8				
Письмова робота	0–10				

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Вступ до Європейських студій: навчальний посібник / За редакцією Дмитра Шевчука, Віталія Лебедюка, Олени Шершньової та Томаша Стемплівського. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2020. 278 с.
2. Громадянська освіта та методика її навчання : Підручник для студентів педагогічних закладів вищої освіти / За загальною редакцією Т. В. Бакка, Т. В. Мелешенко. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019. 320 с.
3. Європейський Союз : навч. посіб. / [А. О. Бояр (кер. авт. кол.), Н. П. Карпчук, Н. І. Романюк та ін.] ; за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. Київ : ФОП Маслаков, 2020. 600 с.
4. Пахарєв А. Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні. Навчальний посібник. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2021. 181 с.
5. Українські історико-гуманітарні студії : навч. посібник [за ред. М. В. Яцюка; М. В. Яцюк, В. В. Жигло, М. С. Лисенко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 291 с.
6. Hannah Borhan (2025), Civic education as a pathway to inclusive societies: Exploring the role of education in fostering civic and social engagement. OECD Education Working Papers No. 326. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/02/civic-education-as-a-pathway-to-inclusive-societies_6d52238a/3f128be8-en.pdf

Допоміжна

1. Громадянське суспільство та правова держава: виклики сьогодення: монографія / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Л.Ф. Купіної, В.І. Шакуна. Київ : Алерта, 2023. 304 с.
2. Доній О. Трансформація української національної ідеї. Київ: Наш формат, 2020. 464 с.
3. Іова В. Ю. Формування громадянської культури особистості : навч. метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2019. 172 с.
4. Пехник А. Політичні права та свободи: актуалізація питання та оцінка рівня забезпечення. Політичне життя, №4, с. 74-79.
5. Проноза І. І. PR-технології як інструмент формування політичної свідомості. Науковий журнал «Політичне життя». 2021. № 2. С. 96-102.
6. Проноза І. І. Психологічний аспект формування політичної свідомості, як складової політичної культури молоді. Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. НУ ОЮА. - Одеса : Фенікс, 2019. Вип. 40. С. 400-410.
7. Проноза І. І. Роль політичних комунікацій у сучасному інформаційному просторі. Науковий журнал Politicus. 2021. № 3. С. 75-81.
8. Проноза І. І. Соціологічні дослідження (опитування) як політична технологія інформаційно-маніпулятивного впливу на політичну свідомість. Науковий журнал Politicus. 2023. № 4. С. 73-79.
9. Проноза І. І., Ростецька С. І. Загальноєвропейська / національна / регіональна ідентичності в політичних процесах сучасної Європи. Науковий журнал Politicus. ДЗ ПНПУ імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2022. № 4. С. 90-99.
10. Проноза І. І., Цимбал С. Ю., Інформаційна війна в сучасних інтернеткомунікаціях: українсько-європейські практики та виклики. «Politicus». 2025. № 3. С. 97-102.
11. Проноза І. І., Гладка В. Феномен політичної культури в сучасному суспільстві. VII Методологічні читання – Сучасна політична наука: нові виклики та контексти (пам'яті професора Валерія Миколайовича Денисенка): матеріали сьомої Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 11 грудня 2020 р.) / За наук. ред. д. політ. н., Г. В. Шипунова; відп. за вип. А. М. Сабара, Г. В. Іленьків. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. С. 167–171.
12. Проноза І., Ростецька С. Питання гендерної політики в інформаційному просторі як складова у євроінтеграційних процесах. The 2nd International scientific and practical conference

«Innovations and prospects in modern science» (February 13-15, 2023) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2023. 481 p. p. 297-301.

13. Розумний М. Національна доктрина. Київ: КМ Букс, 2021. 264 с.
14. Стецюк О. В., Проноза І. І. Дезінформація та пропаганда як інструменти гібридної війни: вплив на демократичні процеси та громадянську освіту. «Politicus». 2025. № 2. С. 142-147.
15. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ, 2020. 192 с.
16. Ahmed, E. and A. Mohammed (2021), "Evaluating the impact of global citizenship education programmes: A synthesis of the research", Education, Citizenship and Social Justice, Vol. 17/2, pp. 122-140, <https://doi.org/10.1177/17461979211000039>.
17. Bartlett, T. and D. Schugurensky (2023), "Inclusive civic education and school democracy through participatory budgeting", Education, Citizenship and Social Justice, p. 174619792311607, <https://doi.org/10.1177/17461979231160701>.
18. Burden, B. et al. (2020), "Education, early life, and political participation: New evidence from a sibling model", Research & Politics, Vol. 7/3, p. 205316802095831, <https://doi.org/10.1177/2053168020958319>.
19. Cerna, L. et al. (2021), "Promoting inclusive education for diverse societies: A conceptual framework", OECD Education Working Papers, No. 260, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/94ab68c6-en>.
20. Civic Education for Youth. (2022). URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-07/A-Civic-Education-Booklet-final-digital-3-1_220620_124238-1.pdf
21. Igor Britchenko, Svitlana Hladchenko, Lesia Viktorova, Inna Pronoza, Kateryna Ulianova. (2022). Information policy as an element of enforcing the state's information security. AD ALTA: journal of interdisciplinary research. Special issue no.: 12/01/xxv. (vol. 12, issue 1, special issue xxv). p-p. 110-115. Web of Science.
22. Prepotenska, M., Pronoza, I., Naumkina, S., Khlivniuk, T., Marmilova, O., & Patlaichuk, O. (2022). Totalitarian and Democratic Rhetoric as an Indicator of the Relations of Power in the Contemporary Information Society. Postmodern Openings, 13 (1 Sup1), p-p. 350-376. Web of Science URL: <https://doi.org/10.18662/po/13.1Sup1/431>
23. Pronoza I. I. The impact of modern information strategies on the mechanisms of formation and development of political leadership. Науковий журнал Politicus. ДЗ ПНПУ імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2023. № 6. С. 95-99. URL: http://politicus.od.ua/6_2023/15.pdf

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>
2. Голос України. Газета Верховної Ради України. URL : www.uamedia.visti.net/golos
3. Економіка України. Політико-економічний журнал. URL : <http://www.economukraine.com.ua/>
4. Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>
6. Національна Парламентська бібліотека України URL : <http://www.nplu.kiev.ua/>
7. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
8. Офіційний WEB- сайт МВФ. URL : <http://www.imf.org>

Інформаційно-аналітичні сайти

1. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL : <http://www.ipiend.gov.ua/>
2. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень URL : <http://www.ucipr.kiev.ua/>
3. Сайт Українського центру політичного менеджменту URL : <http://www.politik.org.ua/>
4. Сайт Інтернет-портал аналітичних центрів України надає аналітичним центрам право публікувати свої матеріали (новини, аналітичні огляди, прогнози). За матеріалами сайту проводяться дискусії; відвідувачі сайту мають можливість залишити свої коментарі. URL : <http://www.intellect.org.ua>

Метод_реком_Виробнича практика_політологія_магістр_2025_Проноза